

GEVANGENISSEN IN AUSTRALIË

I

door MARY POS

Een merkwaardig directeur

Vele uren heb ik op mijn reizen tusschen gevangenis-muren doorgebracht. In de hitte der tropen, in de koude van een winterschen dag aan de Hudson, bij regen en zonneschijn, met verrassing in het hart of verbittering. De verrassing van een Sing-Sing, waar een humaan man, de groote Warden Lewis Lawes wonderen deed en den beruchten burcht van misdadigheid en oproeren wist om te tooveren in een plaats, die gevangenis bleef, ja zeker, maar die tegelijk „huis van verbetering” werd, waaruit zij, die eens een gevaar voor de maatschappij waren, als nuttige leden ervan terugkeerden, waar de hoop niet stierf en het goede voornemen niet werd neergetrapt, zoodat gestraften niet meer als voorheen, tienmaal verstokter op de maatschappij werden losgelaten dan toen zij er werden uitgestooten.

Maar ook met verbittering. De verbittering bij het bezoek aan die gevangenis in Portugal bijvoorbeeld, waar verdachten, veroordeelden en onwijzen tezamen waren opgesloten, waar de armen waren opgeborgen in de gewelven en zij, die het konden betalen, een lichte cel tot verblijf kregen, waar de vrouwen, soms zwart als negerinnen door het steenkoolgruis, die het werk van havenarbeiders verrichtten en den geheelen dag zwoegden tegen een maximumverdienste van zeven dubbeltjes — het bedrag dat hun eeltige handen mij toonden — nu hun ontzaglijke vrachten van 50, 60, 70 K.G. zand of steenkolen hadden verwisseld voor korven eten, om die in het middaguur, als anderen konden rusten, zelf nog naar de gevangenis te brengen. De gevangenis, waarin ik cellen zag met „geheim” er op, die de bewaker eerst niet wilde openen, omdat „ik den stank niet zou kunnen verdragen,” maar tenslotte ontsloot hij toch de deur voor mij omdat ik zeide, dat waar een mensch daarbinnen dezen zoolang te doorstaan had, hij voor mijn uithoudingsvermogen niet bevreesd behoefte te zijn.

Nooit zal ik het gezicht van den man vergeten, die toen te voorschijn trad, doodsbleek, maar uitermate kalm. „Ik ben een journalist,” zei hij, „en om hetgeen ik heb geschreven over bestaande toestanden, opgesloten in deze gevangenis en omdat ik protesteerde tegen de toestanden in deze gevangenis zelf, opgesloten in deze cel. Tweemaal vierentwintig uur heb ik hier te staan, er is alleen maar de vloer als men wil gaan zitten.” En hij keek naar dien vloer.

Ik keek en de Scandinaviër die bij mij was en al de jaren, dat hij in Portugal woonde nooit een gevangenis binnen had kunnen komen, maar nu mij had mogen vergezellen, keek ook. En we walgden. En de stank waarvoor we gewaarschuwd waren, maakte ons bijna onpasselijk. Toen ging de stikdonkere kerker weer dicht, die een staande doorkist leek, met alleen misschien ruimte voor een paar menschen meer.

Ik ben ook nu, komend in Australië's wijde land, in een gevangenis geweest, maar het was niet een hel als die van Portugal, doch ik was in Australië's „Sing-Sing.” In zooverre Sing-Sing, waar het betreft de menscheijkheid, die er gevonden wordt, doordat ook hier een humaan man zijn ideeën wist door te voeren, en vele van zijn idealen wist te verwezenlijken. Warden Lawes was het die de Sing-Sing maakte, Gouverneur Smith was het die de Goulburn's Reformatory maakte tot wat deze thans is. En hoe ik ook maar al te dikwijls het systeem van regeeren in de verschillende landen heb zien weerspiegeld in

de sfeer der gevangenis, wat draagt die eene man aan het hoofd van elke gevangenis een verantwoordelijkheid! Wat kan hij, in wiens handen het lot van al die opgesloten ligt, ten zegen zijn of ten vloek.

Want in uiterste instantie is het geen overheid en geen regeeringssysteem, maar het is één man, die een gevangenis maakt tot wat ze is. Dat is de geweldige verantwoordelijkheid, die op zijn schouders rust, niet alleen ten aanzien van „zijn menschen,” want dat blijven menschen ondanks hetgeen achter hen ligt, maar ook ten aanzien van de geheele maatschappij, aan wie hij zoo'n groot aantal van hen, die aan hem werden toevertrouwd, eens zal hebben terug te geven.....

Hoe was gouverneur Smith overtuigd van die zware taak, waaraan hij 38 jaar van zijn leven heeft gegeven. En zóó lief werd die arbeid hem, dat het hem bitter zwaar viel deze, nu hij den pensioengerechtigden leeftijd bereikte, te moeten opgeven. Maar wat hij in zijn leven tot stand heeft gebracht, is zoo belangrijk en zoo interessant, dat het haast ongelooflijk klinkt. Alvorens u in Goulburn's Reformatory binnen te voeren, wil ik u hierover vertellen.

Eens was die Mr Smith een jong gevangenisbewaker, die met idealisme zijn werk begon, maar diep geschokt werd om hetgeen hij binnen die grauwe muren zag gebeuren. Hij zag hoe de gevangenen werden geslagen en getrapt en hoe nooit iemand probeerde eens door een vriendelijk woord hen tot andere gedachten te brengen; hoe het systeem, dat daar binnen heerschte, ze steeds erger verstokte, verhardde, afstompte; hoe iedereen altijd maar dacht aan straf, straf en nooit aan het oneindig meer belangrijke van verbetering dóór de straf heen.

Nu hing dat fatale systeem ten nauwste samen met Australië's eigen geschiedenis, met zijn ontstaan zelf, nu nog slechts 150 jaar geleden. Want toen men bemerkte, dat dit verre gebied voor kolonisatie geschikt was, beging Engeland de onvergeeflijke fout, volkomen blind voor de vele mogelijkheden van dit jonge, mooie en rijke land, om als eerste kolonisten er gestraften heen te zenden. Er waren onder die verbannen echter ook menschen, die om de allergeeringste misdaad voor altijd uit hun land verdreven waren, den diefstal van brood bijvoorbeeld om den honger te stillen.

Maar een dief was een dief, naar de motieven werd niet gevraagd, een misdadiger was een misdadiger, die straf verdiende, en de gevangenis in dit nieuwe land beantwoordden volkomen aan deze ingevreten opinie. „Misdadigers” had men naar dit land gedeporteerd, maar ze waren er geenszins toezichtloos, integendeel, het minste vergrijp had de strengste straffen tengevolge en ook zelfs nu na 150 jaar zijn de straffen er nog altijd zeer streng, oneindig zwaarder dan in ons eigen land bijvoorbeeld, en daarom in onze oogen soms hard en meedoogenloos.

En in één van de vijf groote gevangenis van den prachtige staat New-South Wales, de oudste kolonisatie van Australië, kwam Mr Smith nu als een jong waker. Hij was groot en sterk, kampioen bokser en sportman, maar hij vond het laf om zijn kracht los te laten op gevangenen, die van hem volkomen afhankelijk waren. Hij wilde daarvoor niet eens zijn vuisten gebruiken, ofschoon hij zag dat andere wakers er met een blok hout op lossloegen.

Bovendien zag hij hen als menschen, zooals hij zelf er ook een was, die ééns géén misdadiger waren, die een moeder hadden bezeten of nog bezaten, misschien ook een vrouw en kinderen, naar wie zij verlangden en

die allen misschien toch nog wel een zachte plek in hun hart hadden overgehouden.

Hij ging ze behandelen als zijn vrienden, hij liet zien hen te vertrouwen en hun moeilijkheden te begrijpen. De uitwerking was wonderbaarlijk. Hij wist met de gevangenen te bereiken wat niemand van de anderen ooit had kunnen doen en het gevolg was, dat hij zeer snel promotie maakte en benoemd werd tot hoofd van een gesticht voor dronkaards en van verslaafden aan verdoovende middelen. Zijn succes was groot, hij zag hoe velen aan den drank of aan een verdoovend middel waren verslaafd geraakt uitsluitend doordat zij hun zelfvertrouwen hadden verloren, omdat hun omgeving niet meer in hen geloofde, omdat ze diep ongelukkig waren. Hij liet zien hen wel te vertrouwen en dikwijls mocht het hem gelukken ze weer geheel normaal aan de maatschappij terug te geven.

Toen kwam er een oogenblik in Mr Smith's leven, dat hij zijn zelfvertrouwen persoonlijk dringend noodig had. Zijn systeem had naast bijval ook zeer veel critiek te verduren. Er waren velen, die uitsluitend van straf wilden weten. Daar kwam bij, dat zijn snelle promotie afgunst had opgewekt, met het gevolg, dat hij plotseling voor de vuurproef werd gesteld. Er waren er die hoopten, dat hij deze glansrijk zou doorstaan, maar er waren er ook, die niets liever zagen dan dat hij zoo'n nederlaag zou lijden, dat zijn snelle carrière even snel zou eindigen. Hij werd plotseling, jong als hij nog was, benoemd tot gouverneur van de Parramatta-gevangenis, waar de zwaarste misdadigers waren opgeborgen en juist een hevige oproer had plaatsgevonden.

Zijn tegenstanders waren er van overtuigd, dat zijn dwaze methoden om met misdadigers om te gaan, hier zouden falen en hij volkomen schipbreuk zou lijden.

Maar neen, het absolute tegendeel had plaats. Met eindeloos geduld zocht hij contact te krijgen zelfs met de meest verbitterden en verstokten. Er was echter een Schot, met wien niets te beginnen viel, maar elken dag ging hij even naar hem toe en zei hem vriendelijk goedendag, zonder boos te worden dat hij geen antwoord kreeg. Op een dag nam hij zijn kleinen jongen mee, drie jaar oud, en plotseling was het ventje verdwenen. Verschrikt zochten ze hem en toen vonden ze hem bij den meest gevreesden misdadiger van de geheele gevangenis, bij den Schot, die het kind in zijn armen hield, terwijl de tranen over zijn gezicht stroomden. Toen sprak hij de eerste maal tot zijn directeur en vertelde zelf ook zoo'n kleinen jongen te hebben, dien hij nooit zou terugzien.

Van dat oogenblik af was de man volkomen veranderd en elken Zaterdagmiddag, als de dagtaak in de gevangenis was afgelopen, mocht de kleine jongen bij hem komen en was hij paard en liet zich alles van het kind met oneindig plezier welgevallen.

De stemming in de gevangenis was totaal veranderd. De gevangenen deden werkelijk alles om hun directeur in zijn pogingen te helpen, zij leerden dat discipline iets geheel anders was dan met den knuppel neergehouden opstandigheid, zij schikten zich in hun lot en men hoorde nu zelfs zingen binnen de barre muren met de sobere werkplaatsen en de smalle corridors waar gelucht kon worden. Heel de sfeer was veranderd.

Een vredig landschap in Australië, ver buiten de gevangensismuren.

GEVANGENISSEN IN AUSTRALIË

II

door MARY POS

In het jaar 1922 brak er in de gevangenis van Bathurst een groot oproer los. De gevangenen weigerden hun cellen binnen te gaan en de politie had charges met de bajonet op het geweer uit te voeren om de rust te herstellen.

Men stelde een scherp onderzoek in en Gouverneur Smith was degene, die er heen werd gezonden om te zien of hij met zijn geheel uitzonderlijke ideeën iets zou kunnen bereiken, zelfs na een oproer als dit. Nu was hij — precies als Warden Lawes van de Sing-Sing — ervan overtuigd, dat achter elk oproer een bepaalde onrechtvaardigheid stak, die uit den weg had geruimd moeten worden eer de opstandigheid tot uitbarsting had kunnen komen.

Hij kreeg de zwaarste opdracht van zijn leven. Vele van de bewakers waren harde kerels, wreed voor de gevangenen, gewend een stuk hout te gebruiken. Zij vonden zijn systeem om menscheijk tegenover de gevangenen te zijn, miserabel en werkten hem opzettelijk tegen. Het waren niet de gevangenen, maar het waren de menschen met wie hij samen had te werken, die zijn arbeid onmogelijk zwaar maakten. Hij trachtte met zachtheid en vertrouwen datgene bij de gevangenen te bereiken, waarin anderen met de grootste hardheid niet hadden kunnen slagen. Er waren gevangenisregels door de Wet voorgeschreven. Vond hij ze echter verouderd, ondoelmatig en hard, hij bracht ze niet in toepassing. Maar elke overtreding werd door degenen van zijn eigen bewakers, die zijn systeem verachtten, aan de autoriteiten overgebracht.

Toen kwam op het alleronverwachts de door de tegenstanders van zijn systeem reeds zo lang gehoopte nederlaag, en daarbij het zwaarste uur in Mr Smith's leven. Er was een vaststaande regel, dat geen gevangene zich ooit buiten de gevangenis mocht begeven dan begeleid door een bewaker met het geweer op den schouder.

Nu was het district rondom Bathurst door een geweldigen storm geteisterd en de groote appelboomgaarden in de nabijheid waren bezaaid met ontijdig neerge-

Gouverneur Smith

vallen vruchten. Wat moest men er mee beginnen? De appels lagen er voor het verrotten en sommigen van de boeren, die wisten hoeveel hart de gevangenisgouverneur voor zijn menschen had, vroegen hem of hij er niet wat voor zijn gevangenen wilde hebben, die nooit vruchten kregen.

Dat behoefde men geen tweemaal te zeggen. Oogenblikkelijk koos Mr Smith een gevangene uit die zijn volle vertrouwen had en liet hem met paard en kar naar den boomgaard rijden. Maar inplaats van het gevangenispak, dat iedereen meters ver zou herkennen, liet hij hem gewone kleeren aantrekken, en wel gaf hij hem een bewaker mee, maar zonder geweer. Want in zijn warm gevoel voor elk mensch, die aan zijn hoede was toevertrouwd, dacht hij wat het voor dezen man zou moeten zijn de eene maal, dat hij zoo'n gewichtige

opdracht kreeg en zijn gouverneur hem zoo'n blijk van vertrouwen gaf, een drukken autoweg te moeten passeeren in die verafschuwde kleeren en met een dreigend geweer achter zich. Warden Lawis van de Sing-Sing had toen nog niet zijn boek geschreven: „10000 years in Sing-Sing,” en Mr Smith kon het toen dus ook nog niet gelezen hebben, maar hoe zou zijn groote collega hem voor deze daad de hand hebben gedrukt, en zelf nog veel verder durfde gaan in het betoonen van zijn vertrouwen in een gevangene, van wien hij wist, dat hij staat op hem kon maken, ervan overtuigd zijnde, dat hij door zulk een daad iets deed van onberekenbaar belang voor het verdere leven van den man in kwestie en voor zijn terugkeer in de maatschappij. Want dikwijls betrof het iemand met wien men niets scheen te kunnen aanvangen en van wien bleek dat er alles mee te bereiken was juist door dat eene, het allergrootste wat menschen op aarde elkaar kunnen geven: Vertrouwen.....

Berglandschap in New South Wales

Nu, ook Gouverneur Smith gaf dat groote vertrouwen aan zijn gevangene en hij werd niet beschaamd. De man kwam terug met de appels en de driehonderd gevangenen genoten van den onverwachten schotel, die het monotone menu van elken dag zoo aangenaam afwisselde. Geen mensch, die niets van een gevangenis afweet, kan vermoeden welk een belangrijke rol „het eten” er inneemt. De eenige afwisseling in den grauwen dag. En de meeste oproeren werden dan ook veroorzaakt door slecht voedsel of door een kok die geen hart voor zijn werk en voor de menschen had, in wier leven hij een zoo belangrijke taak heeft te vervullen.

Maar de gevangenen van Bathurst waren blij om de verrassing, die hun door hun gouverneur was bereid, niet vermoedende welke gevolgen zijn daad voor hem persoonlijk zou hebben. Want oogenblikkelijk was deze „overtreding” van een bestaanden regel door enkele van zijn eigen bewakers aan de autoriteiten gerapporteerd, met het gevolg, dat Mr Smith van zijn eigen gevangenis werd buitengesloten. Doch hijzelf wist van niets. Geen kwaad vermoedend stapte hij den avond van den dag, waarop dit bevel was doorgegeven, naar de poort en klopte. Doch in plaats van dat deze zooals gewoonlijk, oogenblikkelijk voor hem geopend werd en de chef rapport uitbracht van den dag, werd alleen het luikje geopend en werd hem gezegd, dat men orders gekregen had hem niet binnen te laten. „U bent geschorst”.....

Het scheen een oogenblik of de gouverneur tegen den grond zou slaan, toen draaide hij zich om en ging weg..... een gebroken man.

Doch toen barstte bij het vernemen van deze ongehoorde gebeurtenis de publieke verontwaardiging los. De kranten begonnen hun strijd om recht in deze zaak. Weken duurde die. De autoriteiten trachtten te bewijzen, dat de gouverneur veel te soepel was geweest, maar men kon niet bewijzen, dat hij óóit één oproer had gehad, hoe gering ook, dat er ooit wanorde in zijn gevangnissen heerschte, of dat zijn menschen vadsige luiards werden, integendeel.

Hij had met zijn gevangenen kunnen bereiken, wat niemand voor hen had weten te doen. „Paarlen heeft hij voor de zwijnen geworpen,” fulmineerde een dagblad, daarmee doelende op het feit, dat de autoriteiten volkomen blind schenen voor het goede, dat hij bij de uitgestootenen der samenleving had weten te bereiken. Het einde van het onderzoek dat volgde was, dat de gouverneur niet alleen in zijn eer werd hersteld, maar dat men hem de gevangenis van Goulburn gaf om er zijn ideeën in toepassing te brengen en te trachten misdadigers om te vormen tot nuttige leden der maatschappij. Het was de eerste in zijn soort in geheel Australië. In deze gevangenis werden alleen zij opgesloten, die voor de eerste maal gestraft werden, ofschoon ook hier velen met „levenslang” zijn, want op een moord staat in Australië de doodstraf, die veranderd kan worden in gevangenisstraf „for the Term of Natural Life.”

En in deze merkwaardige gevangenis mocht ik de uren doorbrengen, die behooren tot de meest onvergetelijke van mijn leven.....

De kust van Australië met de vele baaien, waar steeds het gevaar dreigt van roofzuchtige haaien.